

REDACTIA

Arad, Dealul Părașoc-ului nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an . . . 20 cor
pe 6 an . . . 100
pe 1/4 an . . . 5
pe o lună . . . 2

N-rii de Duminecă pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Dealul Părașoc-ului nr. 20.

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 508

Sortorii neofrancați nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Anul VII.

Număr de Duminecă

Nr. 87

Mohács și Világos.

Am ajuns, în sfârșit, ca până chiar și cel mai târziu la minte să se pătrundă de adevărul, că nu sunt Maghiarii în stare să conducă ei singuri statul ungar.

Au trecut timpurile peste dinșii fără ca să le fi putut schimba firea nesățioasă și răsvrăitoare, și civilizațiunea veacului, în care trăim, nu i-a ridicat nici ea în vîndul popoarelor de piță ariană, de care sunt incungu-rații: ei sunt și azi tot poporul lipsit de bună chibzuială, care, părăsind la timp de grea cumpănă pe regele lor legitim, a suferit la 1526 înfrângerea dela Mohács și a capitulat în anul 1849 la Világos.

Europa întreagă e cuprinsă de viață emoțiune, popoare mari se neliniștesc și conducătorii împărățiilor puternice stau în continuă încordare, căci micile popoare dela Răsărit s'au încăierat între ele și în fiecare zi se varsă șiroaie de sânge omenesc și se nimicesc roadele muncii săvîrșite de multe brațe în timp îndelungat. Jale adencă ne cuprînde, când primim știri despre siml nesfîrșit al nenorocirilor ce se petrec în pecinînta noastră; ni e rușine de-a fi oamenii, când vedem decădența marșală, la care au ajuns semenii n' s'au din Turcia, din Bulgaria, din Serbia și din Macedonia; cu viață temere privim asupra țilei de mîne, și toți oamenii de stat trec cu vederea considerațiunile mici și caută chipul de a împedeca lățirea jocului, pe care n' au putut să l' înăbușe.

Fară Maghiarii? — ce fac ei!? — Caută să profite de slăbicioarea, în care se află monarchul lor, monarchia, întreaga societate europeană. Mor Turci, mor Bulgari, mor Sîrbi, Albanezi și Români, mor Greci și Armeni, se nimicesc bogății nemăsurate, și miseria se întinde tot mai departe și tot mai neagră: puțin le pasă Maghiarilor; gîndul lor e îndreptat numai spre foloasele, pe care ar putea să le tragă din sguduirea ce s' a produs.

Acum au găsit ei timpul, ca să refuze contingentul de recruți și dările câtră stat, să facă peste puțină mersul regulat al vieții constituționale și să măhnească prin exageratele lor pretențiuni pe cel mai doritor de pace dintre toți monarchii. Puțin le pasă lor, dacă prin aceasta incuragiază pe vecinii lor răsvrățiți și pun în joc soarta lor și a concetățenilor ei: azi ca totdeauna ei numai de asigurarea bunului lor traiu sunt preocupați; puțin le pasă, dacă urgisit vor fi de toți cei ce i' incungiuță, vorba e numai să poată trăi bine și pe nemuncite.

A fost lăudat adese ori patriotismul Maghiarilor, și nu odată am fost noi Români ispitiți să fim ca Maghiarii.

Dumnezeu să ne ferească de asemenea rătăcire!

Patima isvorită din egoism nesățios nu poate să fie patriotism. Patriotismul pornește din iubire de oameni,

din rivnă pentru binele obștesc și din lăpădare de sine, și acela, care cu adevărat își lubeste neamul, vecinic e preocupat, ca prin faptele sale să câștige iubirea și încrederea tuturor pentru neamul său și să-l prezente pe acesta ca un membru folositor al societății.

Om pe om și popor pe popor se răzămă, și ducă smintit e cel ce se pune în harță cu toată lumea, dușman al neamului său e cel ce prin faptele sale și face urgisit neamul.

Firea cea bună și înțeleaptă a neamului românesc a ieșit dar în Români din țerile coroanei ungare la iveală, când în frățescă înțelegere au luat hotărîrea, că trec cu vederea suferințele, pe care le-au îndurat și le îndură și dau de bunăvoie și inimă voioasă tot ceea ce Maghiarii refuză.

Așa trebuiau să facă!

Un simțământ de adîncă mîngăiere sufletească a cuprîns inimile tuturor Românilor în fața acestei hotărîri înțelepte: nu putem noi Români să ne mai gîndim la micile miserii când vedem miseriile atât de mari, în care se sbat vecinii nostri, și pe noi înși-ne ne ajutam când aducem jertfe, ca să ajutam pe cei meniși a restabili pacea.

Aceia, care n' au înțeles sunt acum țece, douăzeci ori treizeci de ani, trebuie neapărat să înțeleagă azi, că soarta întregului neam românesc se răzămă pe țaria monarchiei habsburgice și că Români din țerile coroanei ungare cauza întregului neam românesc o servesc când jertfesc sânge și avut pentru-ca să crească puterea monarchului lor. Nu mai poate azi crede nimeni că e trădare să fii la steagul negru-galbîn și la pajura cu două capete și că-și vinde neamul cel ce sprigin și pe guvern în silințele sale de a consolida monarchia habsburgică și de a spori puterea ei.

O ambițiune națională să avem noi Români: ca toată lumea să se pătrundă de adevărul, că noi suntem singurul element d' ordine și de civilizațiune în orient și că noi totdeauna și pretutîndeni servim cauza obștescă, că fortificarea noastră e în interesul tuturor.

Fară Maghiarii vor ajunge, dacă nu-și vor veni în fire, fie la un nou Mohács, fie la un nou Világos.

Ioan Sluicio.

Cine-i pledeca. Se știe că o comisie de 9 a fost aleasă din sânul partidului guvernamental pentru a pune pe hîrtie ceea ce partidul vrea să urmărească în afacerea concesiilor militare.

"Budapesti Hirlap" dănd seamă despre desbaterile ce urmează în sinul acelei comisii sub presidenția lui Széll, scrie, în numărul său dela 1 Oct., că greutățile cele mai mari le face contele Apponyi, care s'acum se leagă orbiș de comanda militară maghiară. Cum n'or fi atunci năbădăoși kossuthiști?

Disolvarea Dietei pare inevitabilă. Chiar zărele opoziției, cari nu admiteau alegeri în ex-lex, recunosc că altă scăpare nu este pentru ieșirea din impasul în care se sbate țeara.

Fără guvern.

Căderea lui Khuen. — Români să stee gata.

Intemplantările par-că sboară, atât de iute urmează una după alta.

Marți Dieta săvîrși ce nu s' a mai pomenit de când Ungurii au ministri răspunzători către țeară: în plină ședința deputații detersă un vot, în urma căruia Khuen căzu dela putere. De fapt, el încă în ziua aceea telegrafic mulțumi M. Sale pentru încrederea ce pusese într'insul, arătându-i că n' a reușit să câștige și încrederea Dietei.

Mercuri Khuen a venit apoi în Dietă și n' a spus decît atîta: "Mi-am dat demisia, rog ca până la numirea altui guvern, să se amâne ședințele Dietei". Nici nu se așezase pe scaun, înainte de a vorbi, și după-ce rosti cuvintele de mai sus, plecă, fără a mai zice ceva. Și plecară și ceilalți ministri, d' adată, toți, fără nici o vorbă.

Președintele Dietei, Apponyi, a zis însă că se poate urma ședința și fără a fi de față un ministru. S' a urmat deci cu ședința, dar, se înțelege, nu s' a putut isprăvi nimic, ci kossuthiștii au mai tras câte-va săgeți — după Khuen, un guvernamental, Kubinyi, cel mai smorțit om al tuturor stăpînirilor, a mai strigat și el în gură mare că partidul liberal nu va sprigini decît barbați cari vor respinge cu strășnicie atacurile — austriace.

Incurcătura întreagă, se știe, din asta s' a născut: Körber, întâiul ministru al Austriei, în vorbirea s' a din urmă ținută în Sfatul Imperătesc, s' a ridicat cu putere împotriva nisuițelor naționale ale Ungurilor, spunînd că ei primejduesc monarchia și că este impuțernicit de M. Sa să liniștească neamurile din Austria, să n' aibă nimeni teamă, căci comandă ungurească în oștire și alte multe lucruri după care se rup Ungurii, nu li-se vor da.

Asta a fost uletu pe foc. Ungurii și de altfel erau îndârjiți împotriva Vienei. Au cerut deci ca guvernul unguresc să respingă cu bărbăție atacurile acestea austriace. Khuen, în ședința de Marți, a vorbit însă așa fel de afacerea asta, că nu li-a plăcut părinților patriei. Ei ar fi dorit ca întâiul ministru să tune și să fulgere împotriva Vienei.

Khuen a încercat însă mai mult să apere pe Körber, decît să-l învinuțască. Și e firesc, că nu putea să facă altfel, fără a lovi în Coroană. Pentru-că întâiul ministru austriac vorbise împotriva Ungurilor cu învoire preainaltă. Lovind în Körber, Khuen ar fi lovit și în M. Sa. Fiind pus să aleagă, Khuen s' a dat pe partea M. Sale, păsându-i mai puțin de supărarea deputaților din Dietă.

Aci stau lucrurile.

A căzut dela putere Khuen, dar a căzut acoperind pe M. Sa.

Ce va fi mîne, nu-i om în țeara Ungurească în stare să procească. E o învalmășeală între partide, încât nimeni nu-și mai știe de cap.

Pentru noi Români însă a sosit vremea să ne pregătim, și gata să stăm

în ori-ce clipă, pentru-că străbatem vremuri când cu drept cuvînt putem zice: N' aduce anul ce-aduce ceasul!

Prigoniri sêlbaticе.

Pentru trecătorii. — Un fibrân „patriot”.

— Două frați bravi.

Nu e lucru nou tragerea la răspundere a unuiu sau a altuia, pentru-că, vezi Doamne, a săvîrșit trădare de patrie. Căci a folosit demonstrativ colorile roșu-galbîn-albastru. Spre marea noastră mirare și indignare, azi și folosirea unuia sau altuia din cele trei colorii române, e cap de acuză! Sunt jafte cari nu le am crede posibile, de nu am fi martori oculari.

Asfel, cu prilejul venirii P. S. Sale Episcopului I. I. Yap la Sân-Miclăușii-mare, serbări și primiri grandioase s' au pus la cale. Cum se si cuvenea, în Cenadul-sêrbesc s' a ridicat un arc de triumf. Crengile verzi, inscripțiunea, stegulețele albastre și alte roșii e au ornamentul frumos. Nimeni nu-i trecut prin minte că aceste ar fi colorii sau podobaie cari să dea autorităților indemn ca prigoniri și cercetări neman aușile să pornească.

Nimic nu e însă cu neputința în această țară. Oamenii mici de suflet, cari pe altă cale nu și pot câștiga vrednicie, de cât prin aceea că se arată mari „patrioși”, caută nu numai, ci inventează unele, la aușul cărora, de nu ești bine informat, ai convingerea că acțiunea pornită în contra unuiu sau altuia, este cu totul îndreptățită.

Di Hadfy de când e protopretore n' a câștigat încă nici un merit patriotic! Acest lucru nu i-a prea plăcut, și ealtă, crede bine-venit prilejul serbărilor aranjate la S. Miclăuș, ca să facă țărăboiu și să și câștige merite!

Cum am observat, pe arcul triumfal a lipsit culoarea galbînă, așa că nu a fost cu puțință a afirma acest lucru, numai dacă cauză vină din adins și prin afirmări mincinoase. Di Hadfy, cu toate că și el a fost la Cenadul-Sîrbesc, și a trecut sub arcul de triumf, care e pricina, apelează la martori, cari i- ar fi atras atențiunea că: pe amintitul arc ar fi fost tricolorul român. Părintele Terențiu Oprean se folosește chiar de martori aleși de protopretorele Hadfy spre a-i documenta că afirmațiunea și acusa este lăsală.

Ne mai știind cum să se mîntue de rușine, protopretorele formulează actul și aduce vina de trădare de patrie pe care Pătr. T. Oprean a comis-o, căci a folosit colorii străine adecă roșu și vîndal, nu colorile roșu-alb-verde!

Părintele Oprean s' a prezentat înaintea protopretorelui în 29 Septembrie, însoțit de dl advocat Dr. Nestor Oprean, fratele dînsului.

S' a evitat ori ce pretext de a putea purcede și a face scandaluri, și ealtă, cauză nodul în papură, s' a comis delict de trădare de patrie, căci pe arcul de triumf n' a fost înălțat tricolorul maghiar!

Părintele Oprean, va fi osândit, cel puțin așa s' arată! Și acest lucru e cu puțință în această țară, în tocmal precum nu ne va surprinde nici decît, de vor fi osândiți Sânmiclăușanii cari au fost citați pe 30 Sept. ca să răspundă cum de au culețat să tragă cu treascurile când a plecat S. Sa din mijlocul lor!

Cu toate că față de străini la banchet am fost cu cea mai mare prevenire și între cele patru toaste în limba maghiară unul a fost ținut de pătr. Terențiu Oprean, cu toate aceste nu e bine, și știuca „Felső-Torontál” nu încetează de a lamenta, că la banchetul dat cu ocaziunea sfințirii bisericii din Sân-Miclăușii-Mare, limba maghiară a fost cu totul delaturată, batjocorită așa zicînd, și în această limbă met un toast nu s' a ridicat.

Vina o caută din adins și agită spiritele. Noi numai mulțumitori le suntem, căci vorbele noastre prin procedura lor țarie capătă.

Pe pătr. Oprean îl ved cu ochi rîi, căci la Congregațiune a fost pentru respingerea

postulatelor naționale maghiare, cari în com. Toronto au și fost respinse; car pe spect. domn Dr. Nestor Oprian de mult ar voi să-l umilească. Faptele acestui brar român și cetățean integru sunt spm în ochii neblesnicilor cari numai aceia afla de bine că își bat peptul și strigă că-s „hațafi”, cel puțin așa cred, dar de alte fapte bune nici că îi doare capul, și așa duc patria la prăpastie!

Nu mai că chiar unde șovinismul încarnat și renegați de cea mai rea specie roește umilirea acestor frați, va afla înălțarea lor!
X. Y.

Sub steag împărătesc.

În urma indemnului nostru, flacărit român de pretutindeni aleargă de bună voie sub steagul Majestații Sale. Astfel, chiar luni au fost pe la redacție să ne spună acest lucru tinerii Todor Jiuveandea, Ion Milincu, Mihai Jebelean, Moise Ianoș, Vasile Teșan și Vichentie Radivoiu din Cuveșdi.

Tinerii șvabi din Banat și sași din Ardeal d'asemeni fac același lucru. Ceea-ce îi supără pe Unguri nespuse de mult, pentru-că ei așa își făcuseră socoteala: necăpătând M. Sa soldați, se va muta și strimtoarea, se va pleca înaintea lor, le va da comanda unguerească în oștirea împărătească și alte multe ce cer și din pricina cărora fac tărăboiu și de 9 luni de zile împedică în mersul seu carul statului.

S'au înșelat însă amar, pentru-că Români, Sârbii, Slovaci și Nemții aleargă sub steagul împărătesc cu atât mai dragă voie, cu cât Ungurii vor mai tare să străntoreze pe M. Sa.

Pe ziua de ieri Ungurii au avut supărare cu atât mare, cu cât au aflat că tinerul și nou numitul episcop român Dr. V. Hossu dela Lugoj ar fi îndemnat și P. Sa pe Români să intre de bună voie în armată. Ungurii ar dori ca slujitorii bisericilor române să pună pintenți și să se dea toți cu Kossuth, ca doar — doar s'ar speria așa Viena, și ar da apoi Ungurimii tot ce ea cere, ca după aceea să ne poată apăsa cu atât mai tare pe noi.

Cu cât vor alerga însă Români mai mulți sub steagul M. Sale, cu atât Tronul se va întări și noi vom avea scut mai puternic.

Mai e vreme, până la 4 Octombrie n.

Indemnăm dar din nou și cu stăruință pe tinerii români să se înfățișeze la Comanda de întregire și să grăbească a jura pe steagul M. Sale, că de multe bunătați li-se va face parte

celor cari de bună voie se duc, ceea-ce să urmeze toți, căci și așa îndată ce se limpezesc lucrurile în Dietă, asentarile se vor face, și de cei trei ani de slujbă nu va scăpa nimeni; și-i mai bine să isprăvească fiecare mai iute decât mai târziu cu îndeplinirea acestei datorii.

Țarul la Viena.

Țarul Rusiei a sosit la Viena în ziua de 30 Septembrie. În gara de apus, frumos împodobită, l-a așteptat M. Sa Monarchul însoțit de archiducii și toți înalții demnitari ai statului. Pe peronul gărit era înșiruită o campanie de ulani, comandați de archiducele Otto. Când a sosit trenul în gară, la orele 10 și jumătate, muzica militară a cântat imnul rusec. Archiducii cari aveau decorații rusești, purtau uniformă rusească, după cum și M. Sa purta uniformă regimentului rusec al cărui proprietar este.

Cei doi monarhi s'au îmbrățișat și s'rutat de două ori.

Dela gară, în mijlocul salvelor de tunuri, monarhii s'au dus la Schönbrunn unde s'a dat un prânz. În toastul ce a ținut, M. Sa Monarchul nostru și-a arătat bucuria ce simte ca poate saluta în reședința sa pe Țarul Rusiei, care primind invitarea ce l-a făcut pentru vinătoarea din Sayer, a dat o nouă dovadă de amicitia sa, ceea-ce va avea un efect binefăcător asupra legăturilor dintre cele două state.

În răspunsul ce a dat, Țarul și-a exprimat bucuria ce simte că a putut prin vinirea sa să adauge la probele de prietenie și stăruință pentru susținerea păcii.

Dupa amiază Țarul și M. Sa Francisc Iosif s'au dus la Mürzsteg, unde a fost o mare vinătoare de caprioare.

Pe tot drumul, poporul a întâmpinat cu alai pe cei doi domnitari.

Ziarul »Fremdenblatt« relevând viziunea Țarului la Viena, spune că înțelegerea dintre Austro-Ungaria și Rusia, pusă la încercare în toate fazele mișcării macedonene, este probă că ea se bazează pe temelii mai mult de cât trecătoare.

Rusia ca și Austria-Ungaria nu aspiră la nici o cucerire teritorială în Balcani ci la desvoldarea pacnică a populațiilor indigene, iubirea de pace a celor doi împărați se acordă cu interesele politice ale Statelor lor, iar amicitia care există între cele două im-

perării face cu puțință o influință mai eficace în favoarea menținerii păcii între Statele balcanice.

Prezența la Viena a Țarului și a contelui Lamsdorff va da prilejul de a se dicuta din nou situațiunea din Orient. Țarul Nicolae, care este un Sveran pacinic nu numai în teorie, dar și în realitate, este de acord cu împăratul nostru, adaugă ziarul vienez, și cu popoarele din Austro-Ungaria.

Să sperăm că grația acestui acord, gravă situațiune actuală va fi învinsă și se va putea obține o îmbunătățire succesivă în provinciile din Turcia.

Criza ministerială.

M. Sa și Khuen.

Contele Khuen a primit din Viena, dela cancelaria M. Sale înștiințarea, că asupra demisiunii sale M. Sa numai după-ce se va înloarce dela vinătoare se va rosti. M. Sa nu va veni însă la Budapesta, cum credeau Ungurii, ci se va duce, Duminică seara, Khuen la Viena, unde luni va raporta despre cele petrecute. Se crede că M. Sa va primi demisia lui Khuen și va însărcina cu formarea noului cabinet pe Szell. Acesta însă ar fi declarat că nu ar putea nici el să iaca îndușala.

Khuen și Apponyi.

Magyar T. indata publica un comunicat, pe care-l reproduc toate ziile, îndreptat împotriva contelui Apponyi, și amune din cauza că Apponyi a ținut ședința și după-ce guvernul s'a îndepărtat Mercuri din Dietă. De altminteri întreg grupul lui Tisza este amar împotriva lui Apponyi, fiind, peste tot, vechii înarzi convinși că întocmai ca pe Szell, așa și pe Apponyi l'a trănit.

Sedința de mâine.

E' mare îndumerirea în privința ședinței de mâine a Dietei. Guvernul nu va fi adică, și totuși 20 de deputați din opoziție cerând ședința, aceasta trebuie să se țină. Guvernamentalii nu știu ce să facă: să se ducă la ședința ori să-l lase pe Kossuthiști singuri.

Temerea mare.

Temerea cea mare a partidelor este că urindu-i-se M. Sale de câte se fac în Dietă, prin decret regal va amână ședințele pe vreme mai îndelungată și asentarea se va ordona și fără ajutorul autorităților administrative,

numai de autoritatea militară. Tot așa s'ar face și cu străngerea dărilor.

O comună harnică.

Astă primăvară comitetul comunei noastre fruntașe Șimand a respins cu mare majoritate de voturi propunerea maghiaro-ovreilor de a se ridica acolo o școală de stat.

În comună este însă mare proprietar și fișpanul și prin urmare este și membru în comitet. E rușine — își ziceau Ungurii — să nu fie școala de stat chiar în satu fișpanului. S'au pus deci ș'au apelat hotărârea adusă zicând între altele că ședința de comitet s'a ținut când omenii erau cuprinși cu lucrul, deși adevărul e că din 40 n'au lipsit de cât doi. Fișpanul Urban bine înțeles că a ascultat glasul oamenilor sei și a nimicit hotărârea adusă.

Astfel la 16 Septembrie s'a pertractat din nou afacerea, de astă dată fiind la ședință chiar Maria Sa d' fișpan, care numai ca doar-doar îi va adomeni pe Români, a vorbit românește, nu se poate mai curcubag. Sun, juse oameni pașii Români: și ei ce însemnează când Ungurii le vorbește blând în limba lor.

N'au dat deci nici o ascultare fișpanului, ci au votat cași toți împotriva școlii de stat, așa că cu 18 voturi contra 10 (ungurești și dovezuși nemțești) au dobândit și Maria Sa d' fișpan de rușinea bătaii nu nimerea așa, pe unde s'o ia spie — Vad, de unde a și fost păcat că a picat în așa cale rea.

Împotriva școlii de stat a vorbit parintele Augustin Beleş, ear după școala de stat mai reu se rușina doctoru Paulos (pe care nu de mult l'a chemat Einbeschitz Moritz).

Harnicilor frați din Șimand, să mitem saluturi frățești. Așa să se facă pretutindeni și dușmanii școlilor române vor fi puși cu totul pe lahe.

AVIS.

Rugăm toți abonații noștri cari sunt în restanță cu abonamentul foii, să binevoiască a re-cumpăra chitanțele de abonament, ce li-se vor prezenta prin oficiul poștal.
Adm. „Trib. Pop.”

LA CARTE!

„Deșteaptă-te, pământ român! Biruie-ți dureroasă, e vremea să tești din amor-tire, o semintie a domnitorilor lumii...”
(Cântarea Românelor.)

Institutul de arte grafice „Minerva” din București, dela început s'a arătat ca întreprindere nu numai de caracter comercial, ci mai ales s'a dovedit că urmărește un scop mai înalt, cultural-național.

În părțile noastre cunoscut este „Calendarul Minervei”, care e cel mai frumos și cel mai bine întocmit și redactat din câte publicațiuni de acest fel am avut și avem noi Români.

Dar dacă calendarul e un minunat mijloc de propagare a cunoștințelor folositoare și frumoase, nu e mai puțin adevărat, că oamenii îndulciți la farmecul cărții cer mai mult.

Pentru a satisface acestei firești cereri, institutul „Minerva” nu a cruțat jertle, căci este în conștiința a ceea-ce urmărește, de a fi o pepinieră a publicațiilor menite să cultive poporul românesc, să-l dea cunoștințe necesare vieții, să-l cultive inima și mintea, să-l încălzească pentru tot ce e măreț și nobil și a fost pus pe hârtie, din gândire românească.

Astfel au apărut în editura „Minervei” lucrările scriitorilor noștri clasici, Eminescu, Alexandri, Creangă, Ispirescu etc.

În aceeași editura apare revista săptămânală „Sămănătorul”, care reprezintă

curentul sănătos în literatura artistică română de astăzi.

În editura „Minervei” apare „Biblioteca Populară”, menită prin prețul și formatul ei, să fie accesibilă celui mai modest cărturar; menită să încălzească inimile și să lumineze mințile, la focul cald al naționalismului, la gândul măririi trecutului, — pentru întărirea credinței și înflorarea speranței de un falnic viitor al neamului nostru.

Înșirarea titlului broșurilor apărute în această bibliotecă ar fi de ajuns pentru a chezași de valoarea și importanța lor; citirea acestor titluri ar fi de ajuns pentru a îndemna pe tot Românul știutor de carte, să jertlească câte 15 bănuți pentru o broșură, căci după această plată, mare resplăta va avea în sulțelul său, pentru cele cetite și învățate.

Eată titlurile broșurilor:

Nr. 1, 2 și 3. Istoria populară a Românilor (ediția II-a). Nr. 4. Cântarea României (ediția II-a). Nr. 5. Istoria populară a literaturii române. Nr. 6. Revoluțiunea lui Tudor Vladimirescu (ediția II-a). Nr. 7. Perderea Basarabiei (ediția II-a). Nr. 8. Unirea Principatelor și Domnia lui Cuza (ediția II-a). Nr. 9. Mihail Cogalniceanu. Nr. 10. Vasile Alexandri. Nr. 11. Ștefan cel Mare, copilăria și suirea lui pe tron. Nr. 12 și 13. Istoria lui Mihail Viteazul pentru poporul românesc, de N. Iorga. Nr. 14. Revoluția lui Horia. Nr. 15. Răpirea Bucovinei. Nr. 16. Cum să ne creștem copii. Nr. 17. Păstrarea sănătății. Nr. 18. Cesă citim? Nr. 19, 10 Maiu. Nr. 20 și 22. Răsboiul pentru neatârănare.

Dar ca să arătam cu tot dinadinsul cetitorilor noștri, ce duh este acela pe care caută să-l inspire scrierile din „Biblioteca Populară Minerva”, eată că reproducem câte-va povești din publicațiile sale:

„Vezi seara stringându-se copii în jurul părinților, cari le povestesc despre regi și împărați lor, în așa fel, de parcă ved cu ochii soldații cum se bat și înving pe dușmanii. Români însă nu-și cunosc istoria; și de-aceia, fătă cu un străin ei nu pot spune ce au avut domni mari, cari au apărut țara cu vitejie de dușmanii și au scăpat chiar Europa de navălirea Turcilor. Români nu știu, că după-cum în vechime Macedonenii au avut un Alexandru cel Mare, că după-cum strămoșii noștri, Români, au avut pe Cesar sau pe Traian, am avut și noi Domni mari, ce se puteau măsura cu ori-care rege sau împărat al altor neamuri. Români nu știu că Mircea cel Mare a înființat în Europa cel dintâi armată permanentă și că a batut singur pe Baiazet, sultanul Turcilor, acela care învinsese pe toți Francezii și Nemții veniți contra lui. Români nu știu că Mircea a cuprins Dobrogea și a întins hotarele țării până la Mare. De aceea străinii ne iau înainte, ear alții, cum sunt Bulgarii, nu se stînesc să spună că Dobrogea e a lor. Trebuie ca tot Românul să știe pe de rost domniilor glorioase ale lui Mircea cel Mare, Alexandru cel Bun, Vlad Tepeș, Ștefan cel Mare, Mihail Viteazul, Petru Rareș Alexandru Cuza, Carol I cel Mare și

să se uite încrunțat la acela, care și-ar permite să rostiască o vorbă de ocară pentru țara noastră.

„Să veți spun acuma pe scurt faptele mari ale lui Mircea și să vedeți, dacă nu trebuie să se rușineze acel Român, care n'ar voi să le aile și să se mănturească cu ele.

Acela dintre cetitarii acestor rînduri care va crea să cunoască strălucitele fapte ale lui Mircea, nădăduiește că se va grăbi să-și cumpere cartea din care citiram rîndurile de mai sus.

Dragostea și dorul de țomna trebuie să svîcnească în piepturile românești, ce tind astfel de cuvinte:

„Lipsa de carte, de cultură, eată ce era pacostea la Români de pe vremuri. Dacă pe lângă vitejie au avut și o băire până la moarte, de la capul n'ar mai fi murit Mihail Viteazul și Tudor Vladimirescu. Să ia pildă Români, să învețe, că astăzi mai ales vitejia nu face nimic, dacă nu are omul și carte, adică dacă nu cunoaște istoria neamului, istoria literaturii românești, în fine, ce ce ajută ca să se formeze un bun patriot, iubitor al țării și al conducătorului ei, pe viață și pe moarte...”

Închei aci cu citațiunile; și încrezător în duhul cel bun conducător al neamului românesc, nădăduiesc că mulți vor lăsa de bezaconii socialiste și de nebunii nazarenene, — și se vor îndemna la carte, la carte românească, căci mare va fi folosul și neimăsurată mălămirea sufletesească a aceluia.
S. Secula.

Corb alb...

Rar ni s'a dat să citim în foile unguerești lucruri atât de însemnate și din inimă spuse ca cele de mai la vale, pe cari le reproducem din "Tiszolud" din Oradea-Mare.

Numitul ziar este organ al partidului clerical, vorbesc deci prin acest articol Unguri de seamă.

Eată articolul în întregime:

Nu știu care este starea mai de învidiat: ca să fie comandă nemțească la comanda aceasta să sară lăcăul uogur, ori să fie comandă maghiară și să nu fie nimeni, care să sară la acea comandă.

La noi starea aceasta duplă domnește în același timp. Sub domnia partidului lacheilor (liberis partii în loc de liberalis = joc de cuvinte), în timp de 35 ani s'a întărit, ba poate s-o fi chiar prescris în noi situația aceasta umilitoare și abia acum încep urechile mai mari să fie supărate de cătră comanda nemțească, pe care o ascultăm, dar nu prea ne supără conștiința comanda maghiară, pe care nimeni nu o ascultă.

Vorbim de hegemonie maghiară, de politică șovinistă, despre o fantasmagorie mare maghiară, à la Hoisty Bal, despre dreptul dulcei limbii a mamei, pe care însă numai mama o vorbește. Copiii nu, cu toate că în limba sa trăiește — naționea. Vorbim cu mândrie de marimea patriei noastre, care se întinde dela Carpați la Adria, dar puțin, vorbiți unguerești la Carpați și apoi puteți să fugiți dela Carpați până la Adria pentru ceea-ce veți căpăta pentru asta.

Ia să ne uităm fără ochelari la maghiarime!

Există maghiari de rasă și secul, există naționalități: Români, Slovaci, Serbi, Ruteni, Sași și Jidovi.

După clasificarea jurnalelor, din această sunt Maghiari:

În prima linie Jidovi.

Când ne ținem serbarile noastre naționale, nu există cocardă destul de mare, care să nu le fie prea mică, la banchete nu există frase destul de naționale, care să fie destul de aspre, ear în străinătate nu este ocaziune, la care să nu demonstreze cu maghiarismul lor. Acasă, tot ei sunt, cari dau țepu în presă, finanțe și comerț!

Domne! Dumnezeu! Pentru cincizeci de creștari atâtă patriotism! În adăver huy gheșefi!

Dar vorba ceea: *Carnea iestină are zeamă subțire*. După serbari și acasă se schimbă tabloul.

Iosif Hartstein declară, că dintre ortodocși sease sute de miț de jidovi urmează ordinele lui, dar și dintre neologi încă îi s'arută mâna Al. Braun, rectorul foaiei lui Vészi.

Domnul acesta era mai înainte președintele comunității israelite din Muncaci, unde în niște scoale clandestine scandaloase predau pe nemțește ortodoxia jidovească, care s'ar spurca, dacă ar preda-o unguerește.

Așa sunt acei 600.000 de jidovi, cari urmează ordinele lui Hartstein nu nu numai în Muncaci, ci și aiurea.

Balassa-Gyarmat e oraș curat maghiar, însă numai sub scutul baionetelor jandarmilor poți vorbi unguerește în sinagogă șiși atunci numai după ce pe celalalt amvon a vorbit întâiu celalalt rabin nemțește. Comunitatea amenință cu schismă, dacă se forțează și mai departe limba maghiară.

Ei bine, la noi în Oradea, asta nu se întâmplă. Aici d-l Czimetbaum Pinkász vorbește în dragă voie nemțește în ziua natală a regelui și nimeni nu amenință cu schismă!

Dacă într'un oraș maghiar se vorbește nemțește, din 10 casuri, numai într'unul vei găsi un oficer, în celelalte 9 jidovi.

Remân din mulțimea cea mare de jidovi vr-o 200.000, cari sunt cu sentimente mai patriotice. Tocmai atâția câți Maghiari de rasă emigrează într'un an!

În a doua linie vin reformații. Maghiarii s'au convertit la reformații. Toată problema lor pe terenul maghiarismului a fost alăta, că au rămas ceea-ce au fost: în Dobrițin Maghiari, în Balmazújváros — nemți.

Să zicem, că sunt cu toții Maghiari.

Augustații pe șesul Ungariei sunt panslavi. În Ardeal pangermint în Slovacime earăși panslavi și numai o fracțiune au sentimente maghiare.

Pe catolici presa liberală de atâtea ori l-a excomunicat dintre Maghiari, așa că e suficient, ca cine-va să-și lina credința pentru-ca să fie numărat între patrioții de clasa a patra.

Ar fi așa dar, după socotoela cōmisiunilor de apreciere liberale, vr-o 2 1/2 milioane Maghiari din 19 milioane locuitori.

Unde ajunge așa dar hegemonia maghiară?

Însă chiar dacă nu clasificăm din punct de vedere liberal, ci după mîntea sânetoasă, știm că 60% din Maghiari de rasă sunt catolici, pe cari nu-i poți înghiți așa numai tam-nesam, totuși luând laolaltă pe catolici, protestanți și jidovi, puțin sunt patrioții maghiari în țeară.

Ear naționalitățile, ori de ce rasă și religione ar fi, sunt dușmanii noștri, cari nu ne înțeleg limba, și nici nu vreau s'o înțeleagă, ear ordinele noastre le desprețuesc demonstrativ.

Aici în interiorul țării este nevoie de introducerea comăndei maghiare!

De o generație întreagă domnește aici politică liberă, care scărmanată puțin, nu este alt-ceva, de cât *current protestant sub conducere jidovească*. Politică aceasta a pus la cale emigrarea Maghiarilor, invasiunea jidovilor și înăsprirea chestiunii naționalităților.

Acestea trebuie să se schimbe.

Datele statistice arată, că catolicismul a cucerit sate întregi maghiarismului, pe când protestantismul n'a cucerit un singur sat măcar și cu el nu se poate face politică maghiară de expansiune.

Nici naționalitatea jidovească nu poate să dea tonul în țeara aceasta.

Dacă ne trebuie ajutor din partea naționalităților, de ce ne luăm în grumaz tocmai pe jidovi, ear pe naționalitățile creștine: Români, Slovaci, Croați și desprețuim, cu toate că ei au aici un trecut istoric și sunt atașii pământului, pentru care și ei au vărsat sânge, care este și patria lor și cărcia i-au dat pe un Huniade, și pe un Zrinyi.

Nu mai jidovi pot să prospereze în țeara aceasta ce calicește din zi în zi, ear ca semn de mulțumire... vorbesc nemțește, și cu morala lor și tradițiile lor deosebite alcătuiesc stat în stat.

Trebuie să rupem odată cu raporturile acestea ilegale și să ne facem naționalitățile prietene, pentru-că dacă emigrarea Ungurilor merge așa înainte, paralel cu întărirea urei de naționalitate, atunci pe când se va introduce comanda maghiară în armată, nu va mai fi cine s'o înțeleagă.

Să fim stăpâni întâiu acasă, apoi să dictăm în afaceri comune.

Dixi et salvavi animam meam.

Alesandru Roman.

În Sebeșul-săseș, unde Societatea pentru crearea unui fond de teatru românesc în Ardeal și-a ținut de curând adunarea generală, zac osămintele unui vrednic Român. Comitetul numitei societăți l'a înnuminat cu flori. Președintele, dl Iosif Vulcan, a rostit un discurs în amintirea aceluia, care l'a fost prieten și tovarăș, ear poporului un dascăl mare și luminător. Mulțimea, adunată din văile carpatine, și-a manifestat recunoștința față de Alesandru Roman.

Aci, în România liberă, vor fi prea puțin aceia cari știu ce a însemnat Roman pentru poporul român. Activitatea lui în sinul Academiei Române, unde fusese chemat încă din anul 1866, ca reprezentant (împreună cu Dr. Iosif Hodoș) al Maramureșului, a fost prea puțin însemnată, încât să fi putut ajunge la vre-o popularitate. El n'a fost nici om de știință, ca să fi lăsat lucrări de valoare ca ceilalți filologi ardeleni, n'a fost nici scriitor de frunte, ci unul dintre acei bărbați de inimă, destul de cuș și de cinștii, cari merg totdeauna în fruntea unei mișcări, vecinic agitând și servind cauzele multiple ale societății.

În Ardeal n'a lipsit nici odată categoria aceasta de oameni de inițiativă. Printre diășii este de pilda și dl Vulcan, care numai prin o stăruință de fer a putut să crețeze o societate atât de importantă și s'o susție timp de patru decenii. Roman însă s'a ridicat de-asupra multora în calitatea lui de agitator, ca profesor, ziarist și deputat.

Abia terminase școala teologică din Oradea-Mare, abia se înălțărase de ideile mărețe, cari șgudăiau poporul român în anul revoluționar, și el fu chemat să predea limba română la gimnasiul din Beina. Peste câțiva ani, după complectarea studiilor în Viena, trecu în aceeași calitate la Oradea.

Pe atunci singurul poet cunoscut de tinerimea de-acolo era Mureșianu, și Roman a fost cel dintâi dascăl, care a propus poesia în Bihor, stăruind asupra tuturor versificatorilor, dela Ienăchița Vacărescu până la Șion.

În urma îndemnurilor lui s'a pornit o viață literară, neobicinuită până atunci la Românii din Ungaria. A răsărit un șir de poezastri și prosatori, cari s'au grupat în societate și au tipărit antologii de „versușii”, răspândite și astăzi în popor.

Valoarea literară a acestor „Culesiuni versuarie” și „Almanacuri naționale”, firește, nu ar. Limba e ciudată. Fondul romantic e imitat. Din autorii cei mulți n'a reușit nici unul ca să-și asigure un nume în literatură, afară doar de Miron Pompiliu, care era printre dișii. Ele sunt însă o dovadă de lungi și întinse preocupări literare. Nisuițele acelor tineri se pot vedea și din „prevorbital” cărților, unde își esprimă dorința ca prin prezentul fruct al tineretii lor să potm straplantă cultivarea limbii pînăre numeroșii noștri romani... Numai în almanacul din urmă, tipărit în 1867, se observă însă o licărire de talent și o îndrumare spre o limbă mai populară.

Roman însuși n'a tipărit multă literatură, doar câte-va studii de filologie prin „Familia” din 1865 și în alte ziare. Pe baza acestora a și fost chemat mai târziu la catedra de literatură română la universitatea din Budapesta. Se pusese însă în evidență ca ziarist. Și acesta era într'adever rolul lui de capetenie.

Dela 1861 până la 1866 scrie la „Concordia”, ziarul politicianului român Sigismund Pap, ear la 1868 își întemeiază singur „Federațiunea”, pe care o redactează până la 1875, ajutat fiind de cei mai de frunte Români din Ungaria și chiar de cel din București, cu cari au întreținut legături politice.

Aici era în elementul seu de agitator fără teamă. „Sa bucinăm în toate zilele cauza naționalității noastre, până ce se va prefăce în sânge și în măduvă la toți fiii României. S'o auză popoarele culte ale Europei; să o cunoască de-a rostul acela, cari se prefacă a nu o înțelege, ca în urmă puterea rigidă să cedeze puterii de drept și dreptate!...” Astfel își anunță programul „Federațiunei”, ear prin articolele lui incendiare găsim presărate versuri ca:

Sunt satul de biruri grele
Și de pînă și de lapătă,
De cîrcoi, de zecețule
Și de sapa lăta...

Firește că lupta aceasta „cu disprețuirea pericolelor” l'a adus pe cap o grămadă de procese de presă, ear dela 18

ianuarie 1870 până în Ianuarie 1871 a trebuit să guste — ca cel dintâi ziarist român osândit — amarul temnițelor din Vaț. Articolul, pentru care a fost judecat, era un pronunțament în favorul autonomiei Ardealului și a redeschiderii dietei transilvane pe baza unei reprezentanții a tuturor naționalităților.

În vremea aceasta popularitatea lui Roman a crescut și în toate părțile țării o doină, — devenită mai pe urmă, prin substituere, „doina lui Lucaci” — cu următoarea strofa la început:

Plango miera prin păduri,
Robuț Roman la Unguri,
Pentru sfânta dreptate,
Din care noi n'avem parte...

La 1873 se retrage din ziaristică și același timp din politică, după ce fusese deputat dietal în diferite perioade de legislațiune, în care calitate își spusese cuvîntul său înțelept și violent în toate chestiunile culturale și politice.

De-acum conducerea politică o iau bărbați mai tineri și vechea gardă de foșii deputați se retrage aproape întreagă. Urmează lungul interval de politică de abținere, șirul de conferințe naționale, viața șgimotoasă a partidului național până la 1894, când ministrul Hieronymi îl da lovitura de moarte. Al. Roman nu mai fa parte la toate aceste, ci trăiește exclusiv pentru catedra sa universitară, prefăcînd-o din catedră științifică în tribună națională, de unde caută să răspîndească ideile pe cari le-a reprezentat.

Moare la 1897 în vîrstă de 72 de ani, sâric ca ori-ce apostol și adorat de toți căți dela dînsul și-au însușit iubirea de neam.

Harie Chendi.

Dela serbarile dela S.-Miclăușul-Mare.

Cu prilejul serbarilor din S. Miclăușul-Mare, d. I. Vancu, învățător în Arad, a rostit următoarea vorbire:

Ilustrisime D-le Episcop!
Prea grațioase Parinte!
Onorată Reuniune!
Frați Colegi!

Trimis de frați, cu bucurie am venit la frații de muncă. Venit-am ca prin graiu viu să dau expresiune dragostei și iubirei frățesce ce reuniunea noastră din dreapta Mureșului păstrează pentru reuniunea D.-Voastră.

Venit-am să vă spun și descopăr bucuria ce o are reuniunea noastră în urma progresului ajuns prin reuniune și tot cu această ocaziune cu frățească iubire să ne spunem și să ne plîngem și necăzurile ce le întâmpinăm în drumul spre scopul urmărit de toți în instrucțiune și mai vîrtos în educațiune.

De când reuniunile noastre cu atîta seriozitate și cunoștință de cauză pertratează chestiunile școlare, pedagogice și metodice, — observăm în toate părțile diocesei progres îmbucurător.

De vom seruta serios că a cui ar fi partea leului la această împrejurare îmbucurătoare, aproape cu siguranță alinm, că la darea răspunsului nu vom fi toți de un acord, nu pentru că este o chestie de tot fină și delicată.

Să nu fim de credință că magazinul de știință pedagogică ori metodică sau D-zeu mai știe ce învățătură mare ne-ar aduce la această fericire. Nu! La această situațiune îmbucurătoare ne-a adus și ne poate aduce numai dragostea și iubirea reciprocă basată pe principiile adevărate creștine propagăte de biserica noastră națională confesională.

Această dragoste și iubire reciprocă între pionerii primii ai culturii naționale sunt proșii și învățătorii, vî seamănă sîmînța păcii și dragostei din care urmează de sine armonica conțurare, misiunea sublimă spre scopul urmărit de toți conducătorii naturali și de inima alpoporului nostru; această armonie apoi cu înecul va prinde rădăcini și în iubital nostru popor carele este bun, blînd și ascultător până când nu și-a perdit încrederea în conducătorii săi naturali.

Față de această bucurie ce o avem de progresul pe terenul instrucțiunii, necăsurile ce ne întâmpină în multe părți ne face, ca îndoită muncă să desvôltăm în direcțiunea sus amintită, la carea muncă, Ilustritatea Sa Dl Episcop mai înainte cu atîta grațioasă bună-voință ne îndeamnă.

Poate va întreba cineva, cari sunt aceste necăzuri? Noi suntem cei chemați și a răspunde și a-le vindeca. Trebuie să recunoaștem, că hiperzelul pentru instruc-

time a neglijat educațiunea. Instrucțiunea n'a mers paralel cu educațiunea, n'a pus pond în măsura recerută pe creșterea oamenilor de inimă creștini pe principiile morale religioase așa încât poporul a slăbit în ale religiozității afară de instrucțiune și educațiune.

Multe, foarte multe sunt motivele la aceasta stagnare, care de astă dată din punct de vedere al scurtimii timpului nu le pot suleva, dar speriez că ni se va da prilej cu altă ocaziune a supune părerea și vederile mele meritoriale aprefieri Onorabilului corp didactic.

Această împrejurare critică trebuie să ne pună pe grije nu numai pe noi conducătorii naturali ai poporului ci și pe toată inteligența română.

Să nu desperăm însă, pentru că în viața unui popor pentru a schimba totul, este destul creșterea unei generațiuni. În mâinile noastre este generațiunea, în mâinile noastre viitorul și soarta poporului nostru.

Indoiti curaj și voe la muncă trebuie să avem când prevedința divină a pus în fruntea noastră pe bărbatul dorințelor, pe prototipul muncii și a experiențelor pe Prea bunul nostru Arhiepiscop care prin fapte, sfaturi și învățături ne arată și învață a muncii.

Fie mândră și superbă reuniunea d-voastră când își are în fruntea sa nu astfel de președinte erudit și zelos carele cu atâta voe înțelepciune și paciință adevărat apostolică dăscălească conduce destinele reuniunii d-voastră. Apoi în fine reuniunile noastre care prin aparatele sale ne apără contra inamicului contra întunecului și ne apropie tot mai mult de toți factorii principali, care au misiunea de a conlucra la edificiu mare al educațiunii adevărate creștine. Și când odată pretutindenea învățătorii cu domni preoți vor conlucra în armonie, situațiunea critică actuală va lua altă direcțiune și cu inecul norii cei grei și furtunoși cari amenință temelia bisericeii națională creștină vor dispărea deci: Apostoli dela margini adunați aicea pe acest loc mănos și de D-zeu atât de binecuvântat! rugați sunteți de reuniunea noastră, de frații d-voastră din dreapta Mureșului ca se conlucrați cu noi în frățească armonie pentru binele și interesul bine priceput al bisericeii și școlii noastre confessionale asigurându-vă că și noi în tot locul și în tot ce privește numitul interes cu d-voastră vom fi.

Primiți felicitările noastre ce cu dragoste frățească vi-le împărțăm cu aceea dragoste și căldură cu carea reuniunea noastră prin graiul meu vă dorește succes strălucit la mulți ani.

Pe valea Crișului alb.

(Seris de I. Vidu, inv. Lugoj.)

I.

După-ce trenul staționează puțin în gara dela Ienopole (Boros-Jenő), — dând monotonul său signal, — pleacă întrând în adevărata vale a Crișului alb, înainte de a trece peste podul Crișului, care este în imediata apropiere de gară, — trecem pe lângă așa numită „grădina verde”, a Ienopolei, — loc de reminiscențe a le copilăriei mele. Am trecut Crișul, și făcând o curbă spre resărit, — mi-se arata regiunea „pământului natal”. — ear vântul din față mă adia cu dragoste. Involuntar sunt impresionat de cântarea evreului din robia babilonului, — ce nemuritorul *Verdi* a bine ilustrat în opera sa „*Nabucco*” zicând.

„Mergeti gânduri,
„Sburăși pe aripi ușoare!
„Colo, peste dealuri și coline,
„Unde zboară acum dulce și plăcut.
„Aerul pământului meu natal...”

Și cântând, mă trezesc că sum acompaniat de *Silvia*, care cunoscând pornirile mele, — se face părtașă de situația sufletului meu, — și mă acompaniază. Nu peste mult apare în dreapta comuna mea natală. Colo pe o colină sunt cimiteriul, — locul de odihnă al tatălui meu. Privesc cu atențiune, dacă crucea de lemn se mai vede ori nu, — unica suveniră părintească, — cacl *mama* murind în colera din 73, și fiind înmormântată în altă comună, — într'un mormânt comun, — departe de în săi împrăștiată ca potârnicile — în urma serăciei, — a ramas mormântul ei ne cunoscut de fiit săi, — bag seama, și-a făcut mormântul în inimile lor.

Mergând spre resărit, vis-à-vis de comuna natală, respective în stânga drumului, peste Criș se înalță *muntele Beiușului*, — ca țintă a primelor mele încântări copilărești. Acest deal e prima măreția a lui

Dumnezeu, ce mi-sa arătat pentru prima dată. Acesta este decoarea din tabloul pământului meu natal. Acesta este suvenirul ce mă călăuzește ori și unde am fost, sum și voi fi. În zilele acestea era zaduf în orele când trenul mă ducea pe aici. Gândiam întru mine: Câte jivini resuflă a sël-bătăcime sub speluncele tale! — și câte s'au perândat din copilăria mea până acum! Câte doine au vibrat pe sub trunzele tale! — și oare vor mai resuna de acum înainte?... (O! munte frumos! oare cu ce se te asamen? — Tu sameni la formă cu a *Balena*, — las dar următorilor mei că „*Balena*” se te numiască!

Balena ni-a răpit privirea ce o aveam în dreapta spre mormântul tatălui meu și locul natal, — aruncându-mă în gânduri placute. E foarte natural! — căci dacă tata mi-a dat viața aruncându-mă în astă lume de suferințe, — apoi tu „*Balena*” mi-ai avântat sufletul pentru o viață nouă...

Trenul zboară, ducându-mă peste locuri iubite sufletului meu, — dar pe acestea mă fac a nu le lua în socotință, — pentru ca durerea sufletului se nu se măriască. De o cam data vreau ca să mă preocup de familia cea mare, de sermana națiune. Orizontul se micșorează, căci munte vezi de-a dreapta și munte de-a stânga, așa încât de abea Crișul și-a putut face loc de trecere, — ear noi cu trenul mai spargem câte un deal, făcându-ne cale. — La începutul acestei străștori observi *Plopul „Crișului”* lângă un pod al drumului de țeară. E plopul în care a fost spânzurat Butean...

„La Iosaș, din deal la vale
„Sun' un cântec plin de jală
„Glas frumos și înduioșat
„De un volnic înfecat...”

Și nu departe de aici, vezi un cimiteriu, earăș lângă drumul de țeară, unde o tabla de peatra *restimată*, — arată locul de odihnă al celui „*nerinovat cu mâinile și curat cu inima*”. Earba a înecat aceasta peatra...

(Va urma.)

Scheletul unui asasin.

Cum a fost omorât generalul Kleber. Săpteciul unui omoritur. — Ars în foc, apoi pus în țeară. — Scheletul dela Muzeu.

În catul întâi din galeria antropologică a muzeului grădinei Plantelor din Paris, unul din cele mai frumoase, dacă n'o fi cel mai frumos din Europa, într'o vitrină care conține cranii și oseminte de rasă arabă, se află un schelet cu brațul pe jumătate ars, diformat oribil, sucit de durere, dar foarte bine conservat. Scheletul acesta e o piesă istorică și puțin din vizitatorii muzeului cunosc tragica lui istorie.

Socul pe care se află, poartă o mică etichetă cu inscripția aceasta:

„Soleyman el Kaleby, asasinul generalului Kleber.”

Cum a fost asasinat Kleber. La 11 Iunie 1800, Kleber, — băiat de zidar, născut la Strasburg, în 1753 care din simplu voluntar în 1792 deveni general, — luând la plecarea lui Bonaparte comandamentul armatei din Egipt, trecu în revistă legiunea grecească și veni la Cair să examineze cu arhitectul său Potain, reparațiunile făcute în palatul său.

Kleber dejună la șeful de stat-major și, fericit de victoriile sale recente, mulțumit că vede Egiptul pacificat, fu foarte vesel. Sfârșind masa porni la drum ca să se întoarcă la palatul său, în tovărășia lui Potain.

Discută prietenește cu acesta din urma, străbătând o mică terasă, împodobită cu viță de vie, care ducea deia palat la locuința șefului statului-major. Un puț gol se afla la jumătatea drumului. De odată, în clipa în care generalul și arhitectul treceau pe dinaintea lui Kleber, un Arab îl sarută cu umilinta încrucișându-și brațele pe piept, luându-i mâna ca să i-o sărute și în aceeași clipă implantându-i în partea inimei un cuțit lung.

Apoi rămase nemișcat, pe când generalul scoase un țipet de durere, sprijinindu-se de balustradă și strigând pe un soldat care trecea: „Sărî, băete, sunt asasinat”. În același timp, Potain se repezi la asasin dând în el cu bastonul. Atunci omoriturul, întorcându-se în contra arhitectului îi dete șase lovituri de cuțit, revenind la prima-i victimă, îi dete trei lovituri nou. Apoi întocmai ca un demon dispăru în puțul din care ieșise:

Kleber, sprijinit de balustradă era galben și însângerat. Potain, revenindu-și în fire, îi zise:

— Ce imprudență să teși fără escortă!

— Prietene, zise Kleber, mă simt foarte rău, nu e momentul să-mi dai sfaturi.

Și zicând aceste vorbe, căzu; murise.

O judecată militară. Arabul, părăsind puțul, rămăsese în grădină, ascuns între două ziduri în mină. Acolo îl arestară spre seară sergenții Reuni și Robert.

Era plin de sânge. Cuțitul era îngropat în nisip, la picioarele sale. Declară comisiunii militare, care îl judecă de îndată, ca îl cheamă Soleyman el Kaleby, născut în Siria, în vîrstă de douăzeci și patru de ani, scriitor, cu reședința în Alep. Refuză să răspundă la alte chestiuni și trebuiră să-l supună la bătae ca să-l hotărăscă să vorbiască. Declară atunci curat ca venise la Cair ca să asasineze pe general, trimis de Aga ienicerilor. Declară că avea complici. Izbutiră să-l prindă.

Soleyman fu condamnat să aibă mâna dreaptă arsa, să fie pus în țeară și să stea acolo până ce cadavrul său va fi devorat de paserile de pradă.

Execuțiunea aceasta se făcu la înapoierea dela înmormântarea generalului, pe piața Institutului, în prezența armatei în doliu.

Supliciu lui Soleyman. Soleyman muri ca erou. Făcură să piară în fața lui cei trei complici. Aceștia începura să plângă cu lasitate în fața morții. Soleyman îi batjocori și le arătă disprețul său. În sfârșit, veni și rindul lui.

Să ascultăm istorisirea unui martor ocular, capitanul François:

„Rindul lui Soleyman a sosit. Un mangal e aprins în fața lui. I-se ordonă să-și vire mâna: se supune și o ține în foc. Indură durerea fără să se plângă, cu ochii ridicați spre cer, fără să lase să i-se vadă pe obraz cea mai mică alterațiune. Cu toate astea un accident neprevăzut îl face să scoată un țipet. Un cărbune s'a desfăcut din mangal și s'a rostogolit până la cotu'. Sirianul cere să i-se ia acest prisos de durere. Lângă dînsul e Bartholomo Serra, șeful mamelucilor, care în puterea obiceiurilor barbare din Orient, a obținut să prezideze supliciu!

Cum, zise el lui Soleyman cu ironie, un om ca tine așa de curajos, se teme de o durere așa de ușoară? Ce e ea pe lângă aceea pe care o simți de mai multe minute?

— Căne necredincios, răspuse Soleyman uitându-se la călăul său cu mândrie și dispreț, află că nu ești demn să-mi adresezi nici un cuvânt! Fă-ți datoria în conștiință. Durerea de care mă plâng nu e ordonată de judecătorii mei!”

I-se retrage cărbunele dela cot, și, când carnea dela mână dreaptă a asasinului e pe deplin consumată, Bartholomo Serra face pregătirile pentru punerea în țeară.

„Patru ceasuri în țeară. Teapa, întinsă jos e de o înălțime de 8—9 picioare; virful ascuțit, trebuie vîrit prin fundament până la gât. În timpul acestor pregătiri, Soleyman își păstrează cel mai mare sânge rece; și, cu toate astea, brațul său, ca să zicem așa, e calcinat până la jumătate.

„Executorul îl culca jos pe brînci; și, cu un cuțit, îl face o gaură mare în fundament; apropiind pe urmă teapa de această deschizătură, o vîri în corp cu lovituri de ciocan mare. Când simte că lemnul a ajuns la os, îi leagă bratele, îl ridică în aer și fixează piciorul țepi într'o gaură făcută pentru scopul acesta.

„În timpul acestui îngrozitor supliciu, nenorocitul Syrian nu scoate nici o plîngere. Se ghicește numai după chipul silințele ce-și dă ca să își ascundă durerea ce-o îndura. După-ce îl ridică, își plimbă privirile asupra spectatorilor și pronunța cu o voce tare, în limba arabă, profesiunea de credință a musulmanilor:

— Nu e alt Dumnezeu decât D-zeu și Mohamet e profetul său.”

„Recitează câte-va versete din Coran și cere de beut. Un soldat care e de sentinelă lângă țeară, vrea să-l satisfacă, când Bartholomo Serra îl oprește zicând:

— Nu-ți da, că-l faci să moară la moment!”

„Soleyman rămâne viu în țeară timp de patru ceasuri. Poate-că ar fi stat mai mult dacă, după plecarea noastră și aceea a lui Bartholomo Serra, o altă sentinelă nu i-ar fi fost miță de dînsul, și nu i-ar fi prezentat un vas cu apă în virful puștii.

„Soleyman expiră îndată ce bău. „La moarte”, cinci-spre-zece rani i-se făcură pe corp. Capu-i e puțin aplecat pe umeru-i stîng. E lăsat în țeară, lângă care rămâne o sentinelă ziua și noaptea.

„Scheletul lui Soleyman e destinat de chirurgul-șef Larrey, ca să fie trimis în Franța.”

Higiiena poporală. *)

Locuința.

Cea mai mare parte a vieții omul petrecându-o între cei patru pereți ai casei, este prea evidentă marea importanța a locuinței. — Condițiunile cardinale ce se recer dela o locuință corespunzătoare sanătății sunt: aer curat, lumină d'ajuns, temperatură moderată și uscăciune. Casa, carea nu întrunește toate acestea condițiuni, este nesănătoasă, prin urmare în loc de a întinde o plăcere locuitorului, ea nu e decât un cuib de infecțiune. Cu deosebire resimt stricăciunile casei nesănătoase copiii, moșnegii, bolnavii și înrămătorii.

Aer proaspăt și curat nu găsim decât într'o locuință curată. Curătenia casei se face prin aerisarea repetată, prin îndepărtarea acelor substanțe, cari ușor trec în putregiune, cum sunt: cărnurile, alimentele vegetale, gunoiul, escrementul, urina și ori-ce murdărie. Vestimintele vechi sdrențuite, pulberea, fumul, aburii sunt tot atâția agenți supărători sanătății; să ne ferim de a usca rufele în casă. — Ca o locuință să poată fi bine aerisată (ventilată) are să fie spațioasă în toate părțile ei, mai virtos înalță, cu ferestre mari și cu ușa în fața ferestrelor. Ventilarea numai atunci va corespunde scopului de a primi aer bun în locuință, dacă aerul din jurul casei are o mișcare liberă și nu e necurățit prin exalațiuni infecte.

Când se aerisează, să nu stam în curențul aerului. Poate cineva fi espus la ori-ce curenț fără a-i face rău, dacă neincetă va fi în mișcare corpul. Așa nu pot fi scutiți de recire servitorii, cari în toate zilele isprăvesc curățirea caselor în curenț de aer. Altmintrelea curențul nu vatămă așa de multe ori ca aerul stricat. — Aerisarea se face prin deschiderea ușilor și a ferestrelor: apoi se petrece de sine iarna prin tragerea sobei ce se încălzește pe de launtru, și prin porii pereților. Ventilarea artificială prin o presiune forțată a aerului, nu se aplică decât în localuri mari publice. Când împrejurările nu îngăduie aerisarea d. e. dacă în odăie zace vre-un bolnav greu, atunci spre destilarea aerului trebuie să recurgem la desinfecțiune. Prin această metodă facem să se nimicască materile stricate din aerul odaiei. Dintre toate mijloacele de desinfecțiune acidul carbohic (fenic) e cel mai de frunte. Altmintrelea trebuie bine să notăm, că fără o curătenie scrupuloasă, nici ventilarea nici desinfecțiunea nu va face să avem aer sănătos în casă.

Lumina ce primește casa prin ferestre, face locuința plăcută și atrăgătoare, pe om îl renvie prin înlesnirea și promovarea economiei animalice. Cea mai luminoasă casă este, care are ferestrele în spre sud (meazăzi), iară cea mai întunecoasă stă cu ferestrele către nord (meazanoapte). O mulțime de miasme stricăcioase cari se nasc și se sporesc la umbră și la întunec, per de razele soarelui. Lumina ce se câștigă prin luminarea artificială, are o influință bună sau rea asupra locuitorilor, după cum este materia folosită spre luminare. — Fie căci, precum se știe, arderea luminărilor consumă oxigenul din casă, urmează că cu cât mai mult luminăm noaptea, cu atât mai mult trebuie să aerisăm.

Temperatura sau gradul de căldură ce are să domnească în odaie, să nu treacă nici odată preste 16° R. Sobe (cuptoarele, caminile) să încălzească bine odăile și să contribuie la aerisarea locuinței în timp de iarnă prin puter-nicul lor curenț. Sobe ce nu se încălzeșc pe din launtru, sunt igienice.

(Va urma.)

*) După Dr. G. Vuia.

AVIS.

Preotul militar Terențiu Bugariu din Timișoara, a cules tot materialul de cântări bis-tradițional păstrat de la bătrânii noștri preoți și învățatori. Ca atare având și ocazia să percurgă toate centrele culturale noastre bis. de pe teritoriul Austro-Ungar a făcut și comparațiile de lipsă mai ales între cântările bis. ale Sârbilor de confesiunea gr.-or. Acest material vast este astăzi gata, aranjat de respectivul preot pe note cu toate finetele, subtilitățile, întorsăturile și purtările gemii e. Incercați de aceste cum susține au făcut și alții, dar nereușite, fiindcă cântările bătărilor nu cunoșteau notele, iar specialiștii de note câți sunt azi în țară *toți nu știu cânta*.

Lăsându-i sarcina preotului Bugariu răspunderea pentru această critică aspră, și fiindcă tipărirea materialului este condiționat încă de unele comparații de cântări „podobnice”, respectivul să adresează prin noi cu rugărea către toți preoții, învățătorii cantorilor din dieceza aradană și caransebeșană să binevoiască a-i comunica și publica în țară, care știe cănta „podobnice toate”!

Apel.

Încă înainte cu un an mi-am propus scrierea unui modest opus didactic, care poartă titlul „Cărușul învățătorului”.

La aceasta nu mă îndemnat nici dorul după glorie și cu atât mai puțin vre-o „operație mercantilistă”, ci am avut în vedere pur și simplu facilitarea greutății scumpei noastre misiuni dăscărești măcar în ceva... Pentru veritatea căror afirmări, cred va fi de ajuns când accentuez împrejurarea, că revistele pedagogice, neruind multe cauze impiedicătoare... precum apă și aer și dispar, cum și aceea, că manualele didactice atingând în mare parte un preț quasi exorbitant — învățătorii în urmasca prea modestelor salarizări — stă față în față cu un tel de „vis major”.

Cărușul din chestiune e compus după postulatele școlii noue de azi, că învățătorul, pe lângă putina abilitate, cu ușurință și efect îl va putea folosi la toate disciplinele școlare: la predarea obiectelor ideale ca la cele reale.

Deci toți acei stimați domni, care eventual doresc a avea un atare studiu auxiliar, pe o carte postala să binevoiască a-mi adresa înștiințându-se ca prenumerații până la 1. Noembrie n. a. c.

Opșorul nu va petrece suma de 1.20 col.

Socodor, (Székudvár — Cott Arad) la 20 Septembrie n. 1903.

Ioan Criștiani
învățător român.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 2 Octombrie n. 1903.

Perechea regală a României, venind din Germania, a trecut azi dimineață cu tren separat prin Arad. Diseară la 5 va sosi în Sinaia.

Majestațile Lor au venit dela München, unde au stat două zile și unde au primit în audiență pe artista în pictură Sonia Nadejde, dela care au cumpărat două tablouri.

M. Sa Regele Carol, se știe, peste vară a fost la Gastein ear M. Sa Regina la Neuvied și s-au întâlnit în stia Wels, de unde călătorește împreună.

Stând la München, M. Sa a luat parte la un dîneu dat de principele regent, unde principele regent a ținut un toast în onoarea regelui României. În Viena nu s'au oprit, ci numai în Pesta au stat puțin aseară.

La Predeal li se va face o primire entusiastă. Tot așa și la Sinaia.

Un hispan — radical este baronul Wesselényi dela Zelau (Selagiu). E singurul dintre

hispani — până acum — care pe față a luat parte în congregație la mișcarea de a nu da statului dare nici M. Sale — soldați... Azi mâine o să-l vedem în paraul kos-suthist.

Liber! Implinindu-și ieri osânda în temnița dela Seghedin, dl Victor Lazăr, fost redactor la „Tribuna”, a părăsit în deplină sănătate acest loc de martiriu pentru atâția buni luptători români. D-sa a sosit aseară în Arad.

Fie bine venit între noi.

Biserica din St. Miclăuș mare, după cum ni se scrie este de o frumsețe și bogăție rară. Sculptura cea atât de bogată și executată în mod atât de artistic, este opera fraților Busioc dela Berliște. Pictura lucrata după modelul bisericii orientale este opera academicului Zaicu, carele s'a achitat cu demnitate. Atât sculptura cât și pictura sunt lucruri de artă, care fac onoare numelui românesc.

Logoditi. Alăm cu plăcere că dl-mul George Pleș, învățator gr.-oriental în Bărzava, s'a logodit cu genia dela domnișoara Livia, fiica mult stimatului fruntaș de pe Valea-Murșului, Alexandra Teran, comerciant în Totvărădia. Multe felicitări!

Voluntari români eminenți. Intre voluntarii, cari au dat la Timișoara cu eminență esamenele de ofițeri în reserva, se află și următorii români: Dr. Caius Brejicean, Virgil Bejan, A. Babescu, S. Corcea și M. Spătariu (artilerie), Ștefan Popoviciu, Dușan Spărioșu și George Dragu infanterie.

Polonyi a pățit-o. Se știe că Polonyi felicitase pe deputatul socialist Dasinsky care fusese în Reichsrath o vorbire împotriva lui Körber. În adresa de felicitare Polonyi injura pe Nemț. Vine însă acum „Arbeiter Zeitung”, ziarul partidului socialist din Austria și respinge cu indignare cuvintele lui Polonyi, spunând că deși Dasinsky nu este german ci slav, el nu luptă contra Nemților, cum ar dori și-l îndeamnă Polonyi, ci luptă pentru înălbirea neamurilor din Austria.

Spre știință.

Amintim cititorilor noștri că abonamentul se plătește înainte. Aceasta s-o ia la cunoștință indeosebi cei căror trimițându-li-se chitanța prin poșta n'au răsucumparat-o, zicând că nu datorează de oare-ce nu s'a împlinit încă anul.

Duelurile lui Barabás. S'a întemplat după-cum am prorocit: viteazul Barabás, carul i-s'a strigat în Dieta „mişel”, „ticalos” și „om de nimica”, nu s'a bătut nici cu sabia nici cu pistolul, ci după-ce și-a cerut frumos iertare în Dieta pentru cuvintele nesocotite la adresa M. Sale, întreaga atarecere s'a mântuit așa, ca deputații cari s'au injurat nu se poate mai bădaran, s'au împacat. Bucuria lui Barabás, carul de altfel nu-i prea place mirosul prafului de pușcă și nici strălucirea sabiilor ascuțite.

Spargere și furt. În noaptea de 20 spre 30 Sept. în Arad s'au făcut patru spargeri și jefuiri. Se vede că e o bandă întreagă care operează, și care cu o zi înainte a spart și jefuit și în redacția noastră. Marți noaptea au spart și jefuit trafica mare aluf Lészai, librăria Kerpel și la bărbierul Hilyer de pe strada mare (Andrássy) în apropiere de poliție, precum și la prăvălia Hajek din strada Forray. Paguba cea mai mare a suferit-o traficanțul, carul i-s'au furat bani, timbre și mărfi în valoare de peste 2000 coroane.

Virilistiți Români din Bistrița-Năsăud pe 1904 sunt: Dr. Dum. Ciuta cu dare de 940 cor., Dr. Gavril Tripon cu 644 cor., Teodor Crăciun cu 779 cor., Gavril Vértic cu 711 cor., Dr. Vasile Pahone cu 703 cor., Dr. Nicolae Hangănuțiu cu 611 cor., Alex. Franc cu 567 cor., Samuil Poruțiu cu 533 cor., Mihail Făgărășan cu 520 cor., Dr. Const. Moisil cu 367 cor., Dr. Emil Pilipan cu 375 cor., Dr. Paul Tanco cu 351 cor. („Rev Bistriței”).

Falb a murit. Prorocul vremii, cunoscutul învețat Rudolf Falb, după cum se telegrafiază din Berlin, a încetat din viață, în vrâstă de 65 ani.

Multe cataclisme prorocise, dar că va muri așa de pe neașteptate, nu spusese nimănui.

Constituire. Societatea de lectură a institutului ped.-teologic din Arad s'a constituit în ședința de 16/29 Septembrie a. c. sub presidul Prea C. Sale Domnului Director sem R. Ciorogariu și anume în următorul mod: **Președinte:** Iosif Tărău cl. c. III. **Secretar:** Adam Valu cl. c. II. **Notar:** Petru Bunchiciu prep. c. IV. **Cassar:** George Bragia cl. c. I. **Bibliotecar:** Augustin Ghilezan cl. c. II. **Contabil:** George Iancu prep. c. IV. **Comisia literară:** Aurel Papp cl. c. III; Petru Popa cl. c. II; Petru Marșeu cl. c. I; Ioan Veres prep. c. IV; Aurel Borlea prep. c. III. **Comisia musicală:** Aurel Raica cl. c. III; Iosun Monția cl. c. II; Romul Popa cl. c. I; Dimitrie Simea prep. c. IV; Nicolau Biru prep. c. III. **Comisia verisora:** Silviu Filip cl. c. II; Vasiliu Bulvan cl. c. II și Nicolau Drincu prep. c. III.

Petrecere cu dans, se va arangea din incidentul adunării gen a Astref, Despărțământul Oravița, Duminică la 11 Oct. st. n. 1903, în sala ospătării „Iosif Nedici” din Oravița-Rom. Veniți! carul e destinat fond. Asociațiune, intrarea 1 cor de per-soană, începutul la 8 ore seara.

Avis. Toți frații preoți cari au primit dela subscrișul „Amvonul” tomul I., cu dragoste frățească sunt rugați să binevoiască cu reînnoțirea poștei a-mi trimite prețul opății 3 cor. și 30 fil. porto, spre a pute și eu achita tiparul Arad, 2 Octombrie 1903, I. Niculescu.

A apărut: Piesa teatrală populară „Sgârșitul Pucăi”, în două acte, pentru sâr-bătoria mașterii Domnului, de George Oprea, învățator. Prețul 20 bani. Se găsește de vân-zare la autor, O. Tohan.

Cea mai țesticătoasă eremă pentru înfrunșetarea tenului e crema de flori de liliac, un borcan costă 1 cor.

Pudra de flori de liliac 1 cutie 1 cor.

Sapun de flori de liliac bucata 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudra Iuno 2 cor.

— **Mijloc sigur** contra durerilor de stomac, a sgârșiturilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poștei de mâncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întaritor de stomac al farmacistului Kossuth. O cutie de probă 1 cor. 20 fil. o cutie de probă 2 cor.

— **Contra guturaiului, tusei, răgușelei, tregmei și a afecțiunilor laringilor** are un efect miraculos pastilele de pept Senega. Se pot găsi în farmacia „Verg-Maria” aluf Kossuth, în Arad, Piața Boross-Beni 150 (casa Dengli).

Prețul spiritului din Arad, 1 Octombrie.

Spirit rafinat, vânzare mare . . .	118.—
„ „ „ mică . . .	120.—
„ brut vânzare mare . . .	116.—
„ „ „ mică . . .	119.—
100 kilograme borhot uscat	12.80.—13.—

Bursa de grâne din Budapesta.

50 chlgr. grâu pe Oct. . cor.	7.49—7.50
„ „ săcară pe Oct. „	6.20—6.21
„ „ porumb pe Maiu. „	5.34—5.35
„ „ oves pe Oct. . .	5.41—5.42

Bursa comerțului cu porci din Kőbánya.

Raport dela 27 August	
Porci grași (ungari), por. poșta 400 Kgr	— — — — 61.
„ „ „ „ până la 300 . . .	— — — —
„ „ „ „ tinori până la 320 . . .	114—115
„ „ „ „ tinori . . .	— — — —
„ „ „ „ iserbi por. poșta 260 . . .	114—115
„ „ „ „ „ până la 240 . . .	112—113

Bibliografie.

A apărut:

LA ROMIA

NEAPOLI. — POMPEI. — CAPRI. — FLORENȚA. — VENETIA. — LIDO. — LONDRA. — PARIS. —

SCHITE ȘI IMPRESII DE RUSSU ȘIRIANU.

Se află de vânzare la Administrația „Tribunei Poporului”, Arad. Volumul de 268 pagini, costă 2 cor., plus 10 fil. porto postal.

POSTA REDACȚIUNEL.

Dragoș P. (tab. 2196). Am primit 4 cor. Mai restezi 4 cor. pe 1903.

Mutașcu G. (tab. 3779). Cu suma trimisă ești plătit până la anul nou.

I. Popuța (tab. 2052). Ești plătit până la IX 1903.

N. Leza (tab. 1967). Restaiți numai pe cvartalul IV. 1903.

Aurel Nectci Caransebeș. Cu suma trimisă ești plătit și pe jumătatea I. din 1904.

A. Sirca. În regulă! Mai datorezi numai pe cvartalul IV 1903, nrul de zi.

F. Micu. (Spatta). Suma cerută sună pe semestrul II. 1903.

P. Pap. (tab. 2067). Sunteți plătiți pe anul întreg 1903.

G. Poporci (tab. 3642) Covasinț. Ești plătit până la anul nou. Foiața îți merge din nou.

I. Casta. Am făcut cu mai cerut merge numărul de toate zilele.

Mercuria. Afaceri școlare din archidieceză nu publicăm bucuos. Ele ar avea loc mai nimerit în „Telegraful”. Cu toate astea, vom face loc îndată ce putem.

Ped. curs III. Poporale da, vom publica: cele trimise nu-s destul de bune.

L. D. Coștei. E mare îmbulzeală. Rugăm răbdare.

„O părere modestă”. Nu se va mai publica, de oare-ce s'a scris destul în chestia asta, îndeosebi dl P. Vanen a exhaustat-o.

D. Neamtu și S. Mihăiljan, Selște. E așa de lungă, că numai în partea taxabilă a toii se poate publica (taxa 4 cor.)

S. B. în Nereu. Da, suntem! Salve.

ULTIME ȘTIRI.

Bătăi sângeroase.

Budapesta, 1 Octombrie. Pe urma batailor de ieri, între cărușaii cari s'au pus în greva și între poliție, zae în spitale peste 100 ranți. Cei mai mulți sunt cărușai, dar între ranți sunt și polițiști, precum și femeile cărușaiilor cari nu volau să mai luereze fără a li-se mari leafa, eca-ce patronii au și îndeplinit azi.

Belgrad, 2 Octombrie. Osânde-b greb de două ani temniță date celor doi căpitanii cari au luat parte la conspirație, precum și lunile de temniță date celorlalți patru ofițeri, a făcut rea impresie în popor. Sentința s'a apelat. Chiar și pentru Serbi mine ciudat ca cei cari au omorât p rechea regală și pe mi-istri să se plimbe și să ajungă domni mari, pe că-d ofițerii cari au cerut pedepsirea asasinilor să fie aruncați în temniță.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu. Editor Aurel Popovici-Barclanu.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Dr. Sterie N. Ciurcu IX. Pelikangasse Nr. 10. — Viena.

Consultațiunile cu celebritățile medicale și cu specialiștii de la facultatea de medici, Viena.

Neu sculptor român academic.

Am onoare a aduce la cunoștință On. d-ni Preoți și Învățători precum și On. public român următoarele: ca sculptor de lemn și subvenționat de stat absolvând cursul de sculptură la școala de arte, sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucrări de sculptură, auritura, însărit pentru Săntele noastre biserici creștinești ca: Iconostase (Temple), Străni, Tronuri, Scaune, Chiote, Uși, Rapiți, Morminturi, Cadre, etc. Planuri după dorință. Pentru toate lucrările mele i-au garanția deplină, că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. Public astepra împrejurării, ca chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestrul român să se înfrumșeteze:

Rog bunăvoința în special a Onor. ofiții și comitetele parohiale.

Cu tot respectul:

I. Iuliu Bosioc,
Sculptor și auritor. 1061 4—
Berliște, p. u. Jâm, comit. Caraș-Severin
Premiat cu premiu I. Medalia de aur, argint etc. și diplome de onoare pentru lucrări de artă.

Din lipsă de spaț

cu prilejul

facerii inventarului

am ales o mare mulțime de

sticlării, porcelanuri

1069 4-10

și

Lămpi

unele eșite din modă, dar de tot bune

cari se pot căpăta în

cortul special

ridicat în curtea

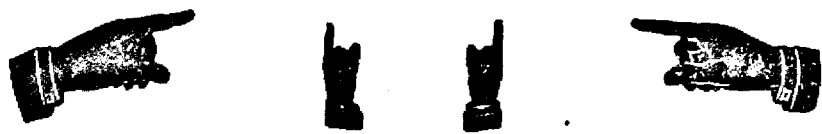
(casei Gebhart)

piata Andrássy 16,

începând de azi, câte-va zile pe lângă
prețuri foarte avantajoase.

Se vor vinde: servisuri (porcelan) de ciai, cafea, moca, masă pentru 6 și 12 persoane. Farfurii, carafe, blide și alte vase. Servisuri de sticlă, pahare, ulcioare etc. Oglinzi, lavabouri. Lămpi de perete, masă și mână. Și alte nenumărate obiecte.

In atenția tuturor familiilor.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad
A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la momentul în ziua morții întâmplată;
2. În ramul fecului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, recvisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grân, secară, orz, cncuruz, ovės, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, hmei, nutrețuri, tabac ș. a.

Desigur se dau și prospecte se pot primi la agenturele noastre locale și cercușale mai în fleșce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

428 -141

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

În atenția proprietarilor de vii
HENDL ÖDÖN
atelier de mașini și turnătorie, Arad, strada Kossuth nr. 47
Cu începerea sezonului recomandă

presele pentru struguri

fabricat propriu, zistemul cel mai nou, din material durabil, model francez cu pedestal, cari se află totdeauna în mare asortiment, mai mari și mai mici.

Recomandă totodată

buțile pentru călcatul strugurilor

zistem nou cu pedestal de fer.

Distins cu medalii de aur și argint și diplome 1070 1-5
la expozițiile regnicolare dela Macău și Zenta

Ezecuție solidă

„Mureșanul“

institut de credit și economii, societate pe acții în
MARIA-RADNA.

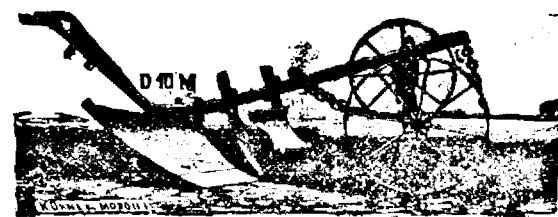
Fundat și deschis în 15 Noemvrie 1897.

Capital social fl. 40.000, în 400 acții de fl. 100.

Acordă: credite personale pe cambii; credite pe cambii cu acoperire hipotecară; credite pe obligațiuni cu cavenți până la fl. 50; și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri de bani spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear' deponenții primesc după banii depuși până la 1000 5% de la 1000 în sus 6% interese.

Dirrecțiunea.

Mașini și unelte economice

așa

mașini de sămănat, mașini p. curățitul de neghină, ciururi, mașini de stors

ș. a. în calitate bună

și pe lângă prețuri avantajoase se pot căpăta la

KOVÁCS SOMA

comerciant de mașini

ARAD, palatul Neumann.

Escluzivul depozitar

al fabricantului de mașini din Moson

KÜHNE E.

1065 5-10

